

Postawy mikro i małych przedsiębiorców wobec optymalizacji podatkowej

Paulina Dębniak*

Streszczenie: *Cel* – Określenie postaw mikro i małych przedsiębiorstw wobec optymalizacji podatkowej.

Metodologia badania – Badania ankietowe przeprowadzono w okresie styczeń–luty 2018 roku wśród mikro i małych przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie województwa pomorskiego. Jako technikę badawczą wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego. Jako narzędzie badawcze zastosowano autorski kwestionariusz ankiety, pełniący rolę instrumentu pomiaru.

Wynik – Otrzymane wyniki pozwoliły na ocenę świadomości polskich mikro i małych przedsiębiorstw w zakresie optymalizacji podatkowej, określenie stopnia wykorzystania przez nie instrumentów optymalizacji podatkowej, a także zidentyfikowanie przesłanek i przeszkód w stosowaniu optymalizacji podatkowej w badanych podmiotach.

Oryginalność/wartość – Literatura dotycząca optymalizacji podatkowej jest niezwykle bogata, jednak temat nie został dotychczas wystarczająco rozwinięty, zwłaszcza w kontekście wykorzystania optymalizacji podatkowej w mikro i małych przedsiębiorstwach. O nowatorskim charakterze podjętych badań świadczy fakt, iż do tej pory nie podjęto się zbadania mikroekonomicznych podstaw behawioralnych mikro i małych przedsiębiorców wobec optymalizacji podatkowej.

Słowa kluczowe: podatek, optymalizacja podatkowa, sektor MŚP

Wprowadzenie

Optymalizacja podatkowa to „wybór przez przedsiębiorstwo takiej formy oraz struktury planowanej transakcji w ramach i granicach obowiązującego prawa podatkowego, który pozwala zmniejszyć poziom obciążeń podatkowych” (Iwin-Garzyńska, 2014, s. 60).

Zapoznając się z literaturą przedmiotu z zakresu optymalizacji podatkowej, zauważyć można, że o optymalizacji podatkowej mówi się przede wszystkim w odniesieniu do dużych przedsiębiorstw międzynarodowych, które z racji swoich rozmiarów i osiąganych obrotów mogą pozwolić sobie na stworzenie specjalnych działów zajmujących się planowaniem podatkowym bądź też na korzystanie z usług zewnętrznych firm trudniących się doradztwem podatkowym. Duże przedsiębiorstwa często korzystają z różnych form optymalizacji podatkowej, nierzadko zakładając swoje siedziby w rajach podatkowych i stosując skomplikowane mechanizmy pozwalające na minimalizację zobowiązań podatkowych

---

* mgr Paulina Dębniak, Politechnika Gdańska, Wydział Zarządzania i Ekonomii, Katedra Analizy Ekonomicznej i Finansów, e-mail: paulina.debniak@zie.pg.gda.pl.

(zob. m.in. Brodzka, 2013; Gajewski, 2015; Grzywacz, 2010). Z dokonanej przez autorkę analizy literatury przedmiotu wynika, że brakuje opracowań poświęconych optymalizacji podatkowej w przedsiębiorstwach sektora MŚP, mimo iż zgodnie ze statystykami podmioty te pełnią we współczesnej gospodarce szczególną rolę, wnosząc istotny wkład w jej rozwój (PARP, 2017).

Z doświadczenia naukowego i zawodowego autorki wynika, że głównym problemem przedsiębiorstw sektora MŚP są wysokie obciążenia fiskalne. Przyczyniają się one do obniżenia płynności finansowej i negatywnie wpływają na funkcjonowanie przedsiębiorstwa, a w niektórych przypadkach mogą nawet doprowadzić do jego upadłości (Jamróży, Kudert, 2013). Przeprowadzone wcześniej analizy wykazały, iż obciążenia fiskalne wcale nie muszą być aż tak wysokie, gdyż polskie przepisy podatkowe stwarzają przedsiębiorcom możliwość legalnego obniżenia zobowiązań podatkowych, chociażby dzięki wybraniu: odpowiedniej formy organizacyjno-prawnej i wynikającej z niej formy opodatkowania, zasad rozliczeń dokonywanych z organami podatkowymi, najkorzystniejszej metody nabycia lub eksploatacji składnika majątku trwałego itp. (zob. Dębniak, 2017a, 2017b; Jamróży, Kudert, 2013; Stolarski, 2016). Ponadto przedsiębiorstwa mają możliwość minimalizowania obciążeń podatkowych za pomocą odpowiedniego zarządzania podatkami oraz stosowania strategii podatkowej i różnych form optymalizacji podatkowej (Dębniak, 2016).

Mając na uwadze omówione powyżej kwestie, jako główny cel niniejszego artykułu przyjęto określenie postaw mikro i małych przedsiębiorstw wobec optymalizacji podatkowej. Realizacji głównego celu podporządkowano następujące cele szczegółowe:

- określenie świadomości polskich mikro i małych przedsiębiorstw w zakresie optymalizacji podatkowej oraz określenie poziomu ich wiedzy na temat obciążeń podatkowych i metod ich optymalizacji,
- określenie stopnia wykorzystania instrumentów optymalizacji podatkowej przez mikro i małe przedsiębiorstwa,
- zidentyfikowanie przesłanek i przeszkód w stosowaniu optymalizacji podatkowej przez mikro i małe przedsiębiorstwa.

1. Optymalizacja podatkowa w mikro i małych przedsiębiorstwach – metodyka prowadzonych badań i charakterystyka badanej zbiorowości

Realizacji celu niniejszego artykułu poświęcono badania ankietowe przeprowadzone w okresie styczeń–luty 2018 roku wśród mikro i małych przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie województwa pomorskiego. Jako metodę badawczą zastosowano sondaż diagnostyczny wykorzystujący ankietę rozdawaną bezpośrednio respondentom, która służyła do zebrania danych pierwotnych wśród mikro i małych przedsiębiorstw. Z kolei jako narzędzie badawcze wykorzystano autorski kwestionariusz ankiety, pełniący rolę instrumentu pomiaru.

Punktem wyjścia prowadzonych badań była przeprowadzona wcześniej analiza polskiego systemu podatkowego pod kątem występowania legalnych metod optymalizacji podatkowej, z których mogą korzystać m.in. mikro i małe przedsiębiorstwa, co dało podstawę do stworzenia autorskiego kwestionariusza do badania ankietowo-sondazowego, poszukiwanie bowiem odpowiedzi na postawione pytania badawcze wymagało przede wszystkim zbadania mikroekonomicznych podstaw behawioralnych. Założono, że przeprowadzone badania przy użyciu opracowanego kwestionariusza pozwolą na zrealizowanie założonych celów szczegółowych.

Powyższe założenia pozwoliły stwierdzić, iż planowane badanie będzie miało największy wkład w rozwiązanie postawionego problemu naukowego, realizację celu niniejszego artykułu i odpowiedź na stawiane pytania badawcze.

Badanie zakładało w pierwszej kolejności przeprowadzenie badań ankietowych, a następnie na podstawie otrzymanych wyników przeprowadzenie analiz i opracowanie wniosków.

Charakterystyka badanej zbiorowości jest następująca:

- przedsiębiorstwa spełniające ustawową definicję mikro i małych przedsiębiorstw działające na terenie województwa pomorskiego,
- zróżnicowana forma prowadzenia działalności i branża, w której działa przedsiębiorstwo.

Przed wręczeniem kwestionariusza ankiety przeprowadzano krótki wywiad, który miał na celu wyłonienie podmiotów spełniających powyższe warunki. Do badań wytypowano w sposób celowy 100 podmiotów, od których uzyskano zwrot 84 kwestionariuszy. Większość kwestionariuszy była wypełniana przez respondentów bezpośrednio po ich wręczeniu i zwracana do rąk ankietera, natomiast część przesłano drogą pocztową.

Respondentami byli właściciele/wspólnicy, członkowie zarządu/prezesi/główni dyrektorzy, księgowi lub osoby pełniące w badanych podmiotach funkcję specjalisty ds. finansów i rachunkowości. Ogółem respondenci będący właścicielami bądź współwłaścicielami stanowili 86%, księgowi lub osoby pełniące w badanych podmiotach funkcję specjalisty ds. finansów i rachunkowości – 9%, a członkowie zarządu/prezesi/główni dyrektorzy – 5%. Największą grupę badanych podmiotów stanowiły przedsiębiorstwa jednoosobowe – 62%. Z kolei przedsiębiorstwa mikro (z wyłączeniem przedsiębiorstw jednoosobowych) stanowiły 29%, a przedsiębiorstwa małe – 9%. W badaniu w większości wzięły udział przedsiębiorstwa usługowe (81%), a przedsiębiorstwa handlowe i produkcyjne stanowiły kolejno 15% i 4%. Szczegółową charakterystykę badanych podmiotów dotyczącą okresu funkcjonowania oraz rocznych dochodów osiągniętych w poprzednim roku przedstawiono w tabeli 1.

Wśród badanych przedsiębiorstw dominującą formą opodatkowania były zasady ogólne według progresywnej skali podatkowej (33%), następnie podatek liniowy (27%), ryczałt od przychodów ewidencjonowanych (21%), 19-procentowy podatek od osób prawnych (14%) oraz 15-procentowy podatek od osób prawnych (4%), natomiast żaden z badanych podmiotów nie korzystał z karty podatkowej.

Tabela 1

Charakterystyka przedsiębiorstw biorących udział w badaniu ankietowym

Okres funkcjonowania przedsiębiorstwa	Procent	Roczne dochody przedsiębiorstwa	Procent
Poniżej 1 roku	14%	poniżej 50 tys. zł	46%
Od 1 roku do 2 lat	20%	50–200 tys. zł	32%
Od 2 do 5 lat	18%	200–500 tys. zł	10%
Powyżej 5 lat	48%	powyżej 500 tys. zł	12%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

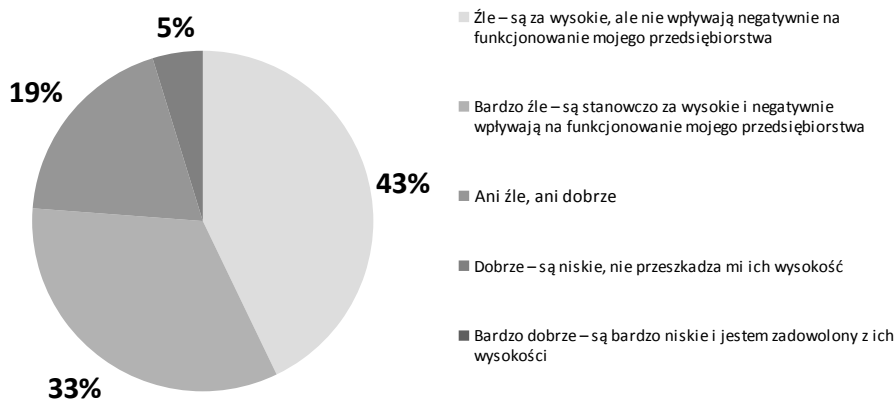
2. Optymalizacja podatkowa w mikro i małych przedsiębiorstwach – wyniki badania ankietowo-sondazowego

Na podstawie wyników pierwszej części kwestionariusza próbowano określić poziom wiedzy mikro i małych przedsiębiorców na temat obciążeń podatkowych i metod ich optymalizacji. W pierwszym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wskazanie, kto w ich przedsiębiorstwie odpowiada za politykę podatkową. W badanych przedsiębiorstwach najczęściej za politykę podatkową podmiot odpowiada samodzielnie (48%) i obowiązek ten należy albo bezpośrednio do właściciela, albo do menedżera. Ponadto często badane przedsiębiorstwa zlecają prowadzenie polityki podatkowej swojego podmiotu biurom rachunkowym (30%) albo zatrudniają w przedsiębiorstwie księgową lub specjalistę ds. finansów i rachunkowości (17%), którym powierzają ten obowiązek. Rzadko prowadzenie polityki podatkowej leży w gestii zarządu (5%). Tylko niespełna 1% badanych podmiotów powierzył prowadzenie polityki podatkowej doradcy podatkowemu.

Następnie respondenci zapytani zostali o ogólną ocenę obciążeń podatkowych nakładanych na ich przedsiębiorstwa. Łącznie 76% respondentów negatywnie oceniło ten aspekt, z czego 33% bardzo źle oceniali obciążenia podatkowe nakładane na ich przedsiębiorstwo, gdyż są stanowczo za wysokie i negatywnie wpływają na funkcjonowanie ich podmiotu, a 43% źle oceniali nakładane na ich podmiot podatki, pomimo iż nie wpływają negatywnie na funkcjonowanie ich przedsiębiorstw (rys. 1).

Pytanie to bardzo często występuje w licznych badaniach dotyczących chociażby barier przedsiębiorczości i funkcjonowania przedsiębiorstw (zob. PARP, 2017; PwC, 2017; World Bank Group, 2017). Pomimo spodziewanej odpowiedzi na tak zadane pytanie autorka uznała jednak za zasadne uwzględnienie go w kwestionariuszu ankiety, chcąc sprawdzić, czy przedsiębiorstwa, które uważają, że obciążenia podatkowe nakładane na ich przedsiębiorstwo są za wysokie, próbują w jakikolwiek sposób wpływać na ich wysokość.

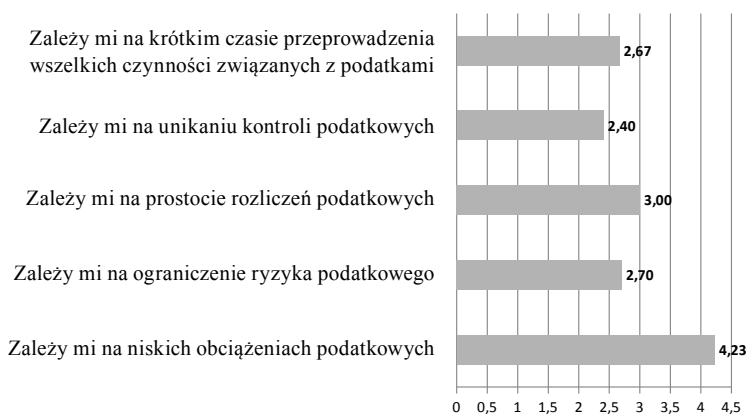

Rysunek 1. Ogólna ocena obciążeń podatkowych nakładanych na badane przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Autorce badania zależało również na sprawdzeniu, czy faktycznie to wysokość obciążeń podatkowych jest dla przedsiębiorstw największym problemem, czy też inne aspekty związane z opodatkowaniem przedsiębiorstw stanowią poważniejszą barierę dla badanych podmiotów. W związku z powyższym poproszono badane podmioty o przyporządkowanie wskazanym w kwestionariuszu ankiety aspektom cyfr od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało cechę najmniej znaczącą dla badanego przedsiębiorstwa, a 5 – najbardziej znaczącą.

Na rysunku 2 przedstawiono wyniki dokonanego przez respondentów przyporządkowania poszczególnych ocen, które zostały zaprezentowane jako siła wskazań wyrażona średnią arytmetyczną z oceny dla każdej wymienionej cechy.

Rysunek 2. Ocena istotności aspektów związanych z opodatkowaniem dla badanych przedsiębiorstw

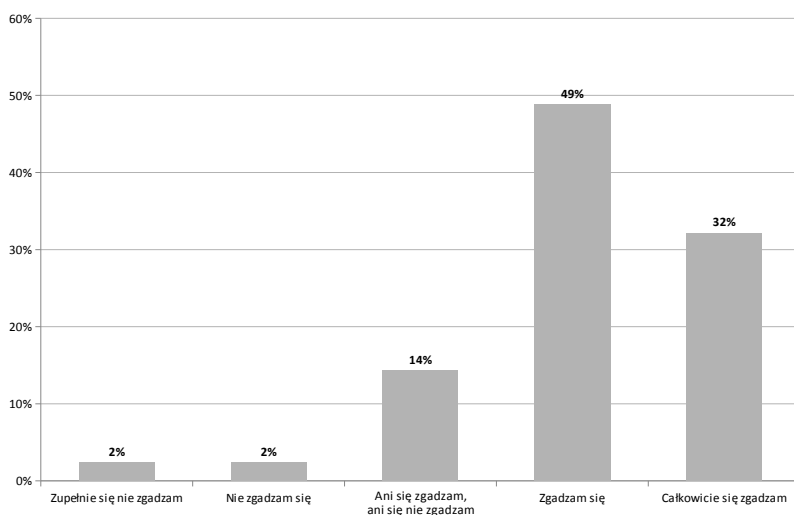
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Powyższe wyniki wskazują, iż najistotniejsze dla badanych przedsiębiorstw faktycznie są niskie obciążenia podatkowe (średnia 4,23).

W kolejnym pytaniu respondenci poproszeni zostali o wskazanie, czym według nich jest optymalizacja podatkowa. Większość respondentów optymalizację podatkową rozumie jako całkowicie legalne działania zmierzające do minimalizacji obciążeń podatkowych przedsiębiorstwa (58%). Pozostali respondenci wskazali, że według nich optymalizacja podatkowa to działania, które choć są legalne, nie są pożądane przez organy skarbowe (23%), lub działania na granicy prawa zmierzające do obniżenia obciążeń podatkowych przedsiębiorstwa – wykorzystywanie luk w prawie podatkowym (12%). Ponadto 7% respondentów odpowiedziało, iż nie wie, co to jest optymalizacja podatkowa. Żaden natomiast z ankietowanych nie utożsamiał optymalizacji podatkowej z niezgodnym z prawem działaniem zmierzającym do niepłacenia podatków.

Następnie respondentów poproszono o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się ze stwierdzeniem, że przedsiębiorstwa powinny korzystać z metod optymalizacji podatkowej. Zdecydowana większość ankietowanych była zgodna z tym stwierdzeniem: 49% respondentów zgadzało się, a 32% całkowicie się zgadzało (rys. 3).

Rysunek 3. Opinia respondentów na temat, czy przedsiębiorstwa powinny korzystać z metod optymalizacji podatkowej

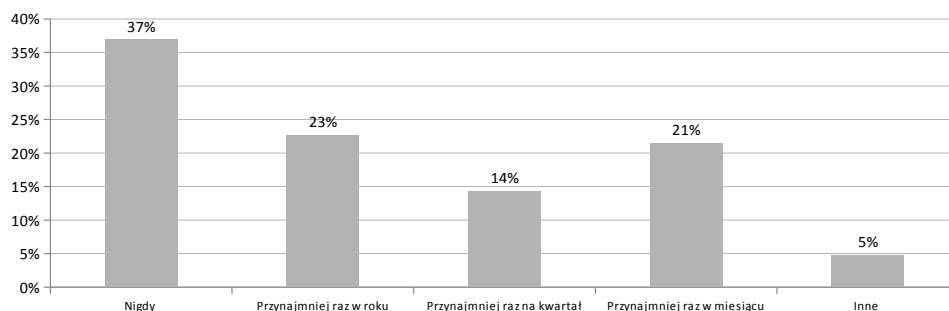
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Celem kolejnych pytań zawartych w opracowanym kwestionariuszu było dokonanie analizy stopnia wykorzystania instrumentów optymalizacji podatkowej przez mikro i małe przedsiębiorstwa. W tej części kwestionariusza ankietowani na początku zostali zapytani, czy przy wybieraniu formy organizacyjno-prawnej i zasad opodatkowania analizowali związane z nimi obciążenia podatkowe. Zdecydowana większość respondentów (68%) wskazała, że wybór ten poprzedzony był taką analizą, natomiast 32% podmiotów dokonało tego wyboru

bez przeanalizowania podatkowych skutków. Następnie respondenci pytani zostali o to, czy podejmując jakiegokolwiek czynności gospodarcze (np. wystawianie faktur, podpisywanie umowy z kontrahentem, zatrudnianie pracownika, zaciąganie kredytu), analizują ich skutki podatkowe. Udzielone przez respondentów odpowiedzi wskazują, iż 46% badanych zawsze analizuje skutki podatkowe podejmowanych czynności gospodarczych, 21% robi to prawie zawsze, a 28% – czasami. Tylko 5% badanych przedsiębiorstw nigdy nie analizuje skutków podatkowych podejmowanych czynności gospodarczych.

Następnie respondenci poproszeni zostali o wskazanie częstotliwości korzystania z metod optymalizacji podatkowej. Odpowiedzi respondentów zaprezentowano na rysunku 4.

Rysunek 4. Częstotliwość korzystania z metod optymalizacji podatkowej przez respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Na podstawie danych zaprezentowanych na rysunku 4 zauważyć można, że 37% badanych przedsiębiorstw nigdy nie korzystało z żadnych metod optymalizacji podatkowej. W pytaniu tym respondenci mieli również możliwość zaznaczenia odpowiedzi „inne”, wskazując dokładnie, o jaką konkretnie sytuację chodzi – 5% respondentów skorzystało z takiej możliwości, odpowiadając, że robi to sporadycznie bądź miało to miejsce tylko raz.

Kolejne pytanie skierowano tylko do respondentów, którzy kiedykolwiek korzystali z metod optymalizacji podatkowej. W pytaniu tym respondenci zostali poproszeni o wskazanie, w jakich sytuacjach przedsiębiorstwo korzystało z metod optymalizacji podatkowej. Ankietowani mieli możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi (rys. 5).

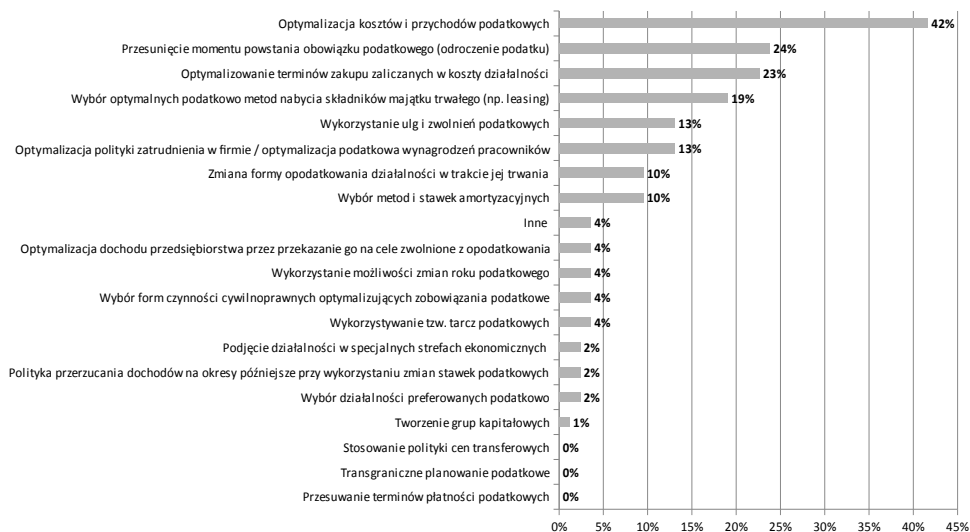
Respondenci zdecydowali się na skorzystanie z optymalizacji podatkowej: podejmując decyzję o zakupie środka trwałego (29%), w momencie sporządzania cyklicznych deklaracji podatkowych (21%), w momencie ponoszenia wydatków związanych z obciążeniem podatkowym (np. przy dokonywaniu zapłaty zaliczki na podatek) (20%), w momencie opracowywania treści umowy/kontraktu (14%), podejmując decyzję o amortyzacji środka trwałego (14%), zatrudniając pracownika (11%), w momencie kontroli/wezwania urzędu (4%). W pytaniu tym respondenci mieli również możliwość zaznaczyć odpowiedź „inne”, wskazując dokładnie, o jaką sytuację chodzi. 4% respondentów skorzystało z tej możliwości, wskazując m.in., że robią to na bieżąco bądź nie wiedzą, bo się tym osobiście nie zajmują.

Rysunek 5. Sytuacje, w których badane przedsiębiorstwa korzystają z metod optymalizacji podatkowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Następnie respondenci zostali poproszeni o wskazanie, z jakich metod optymalizacji podatkowej kiedykolwiek korzystało przedsiębiorstwo (rys. 6).

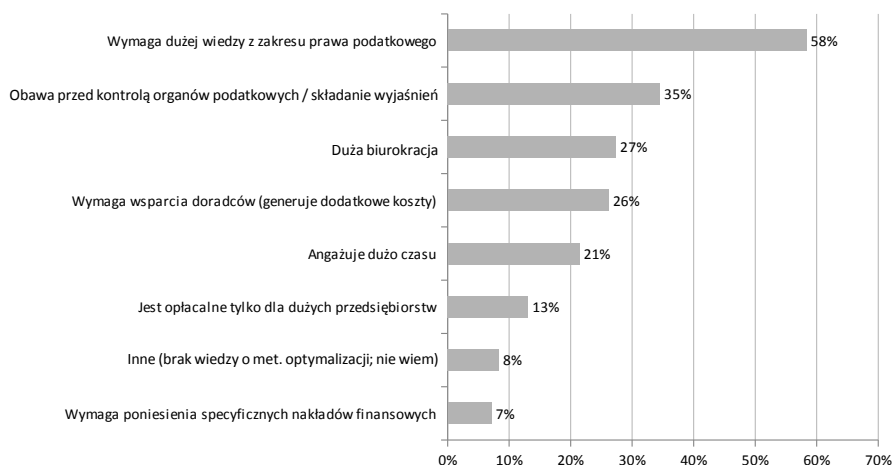
Rysunek 6. Metody optymalizacji podatkowej, z których korzystały badane przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Respondenci, którzy nigdy nie korzystali z metod optymalizacji podatkowej, poproszeni zostali o wskazanie przyczyn niekorzystania przez przedsiębiorstwo z optymalizacji podatkowej (N = 31). Podmioty te wskazywały takie przyczyny, jak: nie miałem takiej potrzeby (42%), nie wiedziałem, że mam taką możliwość (26%), nie chciałem narażać się na kontrolę organu skarbowego (16%), jest to zbyt skomplikowane (10%), nie mam czasu ani odpowiednich kosztów (6%).

Z kolei wszyscy respondenci zostali poproszeni o wskazanie tego, co może być przeszkodą w korzystaniu z metod optymalizacji podatkowej. W pytaniu tym ankietowani mieli możliwość udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi. Na rysunku 7 przedstawiono przeszkody, na które zwracały uwagę badane przedsiębiorstwa.

Rysunek 7. Przeszkody w korzystaniu z metod optymalizacji podatkowej w opinii respondentów
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Uwagi końcowe

Przedstawione w niniejszym artykule wyniki badań ankietowych pozwalają na sformułowanie następujących wniosków:

1. Zdecydowana większość badanych mikro i małych przedsiębiorstw jako optymalizację podatkową rozumie całkowicie legalne działania zmierzające do minimalizacji obciążeń podatkowych przedsiębiorstwa.
2. Ponad połowa badanych podmiotów zdecydowała się na skorzystanie z optymalizacji podatkowej. Najczęściej miało to miejsce przy podejmowaniu decyzji o zakupie środka trwałego, w momencie sporządzania cyklicznych deklaracji podatkowych, w momencie ponoszenia wydatków związanych z obciążeniem podatkowym

(np. przy dokonywaniu zapłaty zaliczki na podatek), w momencie opracowywania treści umowy/kontraktu, podejmując decyzję o amortyzacji środka trwałego, zatrudniając pracownika, w momencie kontroli/wezwania urzędu.

3. Główną przeszkodą w korzystaniu z metod optymalizacji podatkowej dla badanych podmiotów jest to, że wymaga dużej wiedzy z zakresu prawa podatkowego. Podmioty te niechętnie decydują się również na stosowanie optymalizacji podatkowej w obawie przed kontrolą ze strony organów podatkowych lub koniecznością składania stosownych wyjaśnień, a także ze względu na dużą biurokrację z tym związaną oraz konieczność skorzystania z usługi doradczej, która generuje dodatkowe koszty dla przedsiębiorstwa. Ponadto badane przedsiębiorstwa uważają, że korzystanie z optymalizacji podatkowej zabiera bardzo dużo czasu.

Podsumowując, badane podmioty w większości uważają, że przedsiębiorstwa powinny korzystać z metod optymalizacji podatkowej, jednocześnie zwracając uwagę na to, że polski system podatkowy nie do końca stwarza możliwości legalnego obniżania obciążeń podatkowych. Z tego też względu podmioty te podkreślają, iż ustawodawca powinien stworzyć katalog dopuszczalnych metod optymalizacji podatkowej.

Przedstawione wyniki badań mają charakter pilotażowy i nie pozwalają na uogólnianie wynikających z nich wniosków na całą populację mikro i małych przedsiębiorstw. Jednakże identyfikują one określone postawy tych podmiotów wobec optymalizacji podatkowej, a także wskazują na przesłanki i przeszkody w korzystaniu z metod optymalizacji podatkowej przez te przedsiębiorstwa.

Literatura

- Brodzka, A. (2013). Agresywne planowanie podatkowe – przyszłość czy przeszłość dla ponadnarodowych korporacji? *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, 1 (30), 365–375.
- Dębniak, P. (2016). Strategia podatkowa szansą na poprawę konkurencyjności przedsiębiorstwa. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 5 (83), 87–95.
- Dębniak, P. (2017a). Obniżenie ciężaru podatkowego przedsiębiorcy w świetle polskich przepisów prawa. W: L. Bielecki, J. Mojak, A. Żywicka (red.), *Szanse i bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce – ujęciu prawa publicznego oraz prawa prywatnego* (s. 309–322). Lublin: Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie.
- Dębniak, P. (2017b). Wybrane metody optymalizacji podatkowej w sektorze MSP w Polsce. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, 9 (18), 283–294.
- Gajewski, D.J. (2015). Międzynarodowe unikanie opodatkowania w Polsce – istota i przyczyny (ze szczególnym uwzględnieniem problematyki holdingów). W: D.J. Gajewski (red.), *Międzynarodowe unikanie opodatkowania. Wybrane zagadnienia* (s. 9–20). Warszawa: Krajowa Izba Gospodarcza.
- Grzywacz, J. (2010). *Pranie pieniędzy. Metody, raje podatkowe, zwalczanie*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.
- Iwin-Garżyńska, J. (2014). Optymalizacja podatkowa a rozwój przedsiębiorstw. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, 1 (52), 57–72.
- Jamroz, M., Kudert, S. (2013). *Optymalizacja opodatkowania dochodów przedsiębiorców*. Warszawa: Wolters Kluwer.

- PARP (2017). *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*. Warszawa: PARP.
- PwC (2017). *Paying Taxes 2018*. Pobrano z: https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_report.pdf (30.04.2018).
- Stolarski, A. (2016). Obszary optymalizacji podatkowej przedsiębiorstw. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 5 (83), 151–159.
- World Bank Group (2017). *Doing Business 2017. Equal Opportunity for All*. Washington: World Bank Group.

ATTITUDES OF MICRO AND SMALL ENTREPRENEURS TOWARDS TAX OPTIMIZATION

Abstract: *Purpose* – to define the attitudes of micro and small enterprises towards tax optimization.

Design/Methodology/approach – questionnaire survey conducted in January–February 2018 among micro and small enterprises operating in the Pomeranian Voivodship. As a diagnostic technique, the diagnostic survey method was used. As a research tool, a questionnaire developed by the author of this article, which serves as a measurement instrument.

Findings – the results obtained allowed to determine the awareness of Polish micro and small enterprises in the field of tax optimization, determine the use of tax optimization instruments by micro and small enterprises, as well as identify premises and barriers to tax optimization.

Originality/value – Literature regarding tax optimization is rich, however, the topic has not been sufficiently developed so far, especially in the context of the use of tax optimization in micro and small enterprises. The innovative character of the undertaken research is evidenced by the fact that so far no microeconomic behavioral foundations of micro and small entrepreneurs have been investigated in the field of tax optimization.

Keywords: tax; tax optimization; small and medium-sized enterprises

Cytowanie

Dębniak, P. (2018). Postawy mikro i małych przedsiębiorców wobec optymalizacji podatkowej. *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 3 (93), 5–15. DOI: 10.18276/frfu.2018.93-01.